

SPREČAVANJE PRANJA NOVCA: OSNOVE

Dio 9: Instrumenti za borbu

Profesionalne računovođe su ključna komponenta ekosistema sprečavanja pranja novca. Kriminalci će se uvijek pribjegavati najinovativnijim i najrizičnijim potezima kako bi stekli dobit o potom se obraćati osobama čija funkcija je da zaštite sistem, poput računovođa, da im pomognu oprati takvu protuzakonito stečenu dobit. Srećom, profesionalne računovođe raspolažu odgovarajućim instrumentima da se odupru tomu. U ovoj brošuri su nešto detaljnije obrađeni upravo ti instrumenti, tačnije detaljnija provjera klijenta i podnošenje djelotvornih prijava sumnjivih aktivnosti prema kojima će nadležni organi moći postupiti. Na njih ne treba gledati kao tek na obavezu da se ispoštuju propisi već kao na ključne elemente za otkrivanje pranja novca i zaštitu reputacije datog računovođe ili društva za koje radi.

Detaljna provjera klijenata

Bitan segment pravnih i profesionalnih dužnosti profesionalnih računovođa je da utvrde i potvrde identitet svojih klijenata. Profesionalne računovođe bi trebale usvojiti pristup zasnovan na rizicima, vršeći posebno detaljniju provjeru klijenata u situacijama visokog stepena rizika. Posebno detaljna provjera je postupak provođenja detaljnije istrage klijenata visokog rizika. Ona podrazumijeva prikupljanje dodatnih informacija i traženja dodatnih potvrda u vezi s prirodom konkretnih prepoznatih rizika. Profesionalne računovođe i društva bi trebali uspostaviti kontrole i postupke za identificiranje i uklanjanje tih rizika.

Provođenje posebno detaljne provjere je od ključnog značaja za otkrivanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, a ujedno štiti profesionalnog računovođu od toga da bude zloupotrijebljen za protuzakonito djelovanje i reputaciju njegove firme. U pravilu je neophodno u sljedećim situacijama visokog rizika provoditi detaljne provjere:

- kada, služeći se svojim sistemima i kontrolama zasnovanim na rizicima, utvrdite prisustvo visokog rizika;
- kada je Vaš klijent, odnosno njegov većinski vlasnik politički eksponirana osoba;
- kod svakog poslovnog odnosa s licem uspostavljenim u trećoj zemlji visokog rizika;
- kada je klijent dostavio lažnu ili ukradenu dokumentaciju; i
- u slučaju kompleksnih ili neuobičajenih transakcija bez očite ekonomske svrhe.

Kontrolna lista za posebno detaljnu provjeru

- Pribaviti dodatne informacije o klijentu (kao što su podaci o njegovoj profesiji, veličini imovine, podaci iz javnih evidencija, te oni koji su dostupni na internetu i slično).
- Provesti dodatne pretrage (na primjer pretraživanje neovisnih izvora na internetu) u funkciji formiranja preciznijeg profila rizičnosti klijenta.
- Prikupiti dodatne informacije o planiranoj prirodi datog poslovnog odnosa i dokumentaciju koja to potkrepljuje.
- Pribaviti informacije o porijeklu novca i izvoru bogatstva klijenta i dokumentaciju koja to jasno potvrđuje.
- Utvrditi razloge za planirane, odnosno već izvršene transakcije.
- Pribaviti odobrenje višeg rukovodstva da uspostavite, odnosno nastavite poslovni odnos s klijentom.
- Vršiti detaljno praćenje poslovnog odnosa kroz povećan broj i učestalost kontrola i odabir obrazaca transakcija koje treba detaljnije proučiti.
- Pratiti klijente i transakcije visokog rizika u svim aspektima poslovnog odnosa s klijentom, uključujući učestalije informativne sastanke s timovima koji su angažirani da rade s njim.

Prijavljivanje sumnjive aktivnosti

Profesionalne računovođe bi trebale podnijeti prijave nadležnim organima za financijski kriminal ukoliko posumnjaju ili imaju razumne osnove sumnjati da su sredstva klijenta protuzakonito stečena ili povezana s financiranjem terorizma. Standardi *FATF*-a nalažu da se to u različitim jurisdikcijama učini zakonskom obavezom. Značaj podnošenja prijave se jednako ogleda i u tome da predstavlja glavnu komponentu borbe profesionalnih računovođa protiv protuzakonitog postupanja i njihove uloge u sprječavanju i otkrivanju pranja novca. U daljem tekstu su date preciznije odrednice kako to tačno napraviti.

Kada podnijeti prijavu – Profesionalne računovođe bi trebale podnijeti prijavu čim saznaju ili posumnjaju da je osoba uključena u pranje novca, odnosno posluje služeći se protupravno stečenom imovinom. U većini jurisdikcija, to je i regulatorna obaveza, čak i kada ne predstavlja najbolju praksu.

Sadržaj prijave – Profesionalne računovođe ne raspolažu uvijek potpunim informacijama o predmetu svojih prijava, ali što više informacija o njihovom identitetu i jasnije objašnjenje o svojoj sumnji pruže agencijama za provođenje zakona to je vjerojatnije da će te agencije to moći povezati s drugim prikupljenim podacima i podnesenu prijavu učiniti korisnijom. Samo u najkraćim mogućim crtama navedite razloge za sumnju i, umjesto toga, se usredsrijedite na to šta ste tačno uočili i zašto se to smatra neuobičajenim i sumnjivim.

Postupak – Obratite se svojoj profesionalnoj računovodstvenoj organizaciji ili organu za financijski kriminal, koji mogu pružiti korisna uputstva o tome kako se prijava podnosi u datoj jurisdikciji, kao i odgovarajuće obrasce i uzorke istih, te elektronsku ili poštansku adresu.

Organi nadležni za financijski kriminal

Pod organima za financijski kriminal se podrazumijeva središnja agencija zemlje nadležna za primanje, analiziranje i dalje prenošenje saznanja o sumnjivim transakcijama organima za provođenje zakona. Vaš lokalni organ za financijski kriminal je organ kojem prijavljujete sve sumnjive aktivnosti i izuzetno je bitno da se podrobnije upoznate s istim.

To koju formu poprima organ za financijski kriminal i šta je sve tačno u njegovoj moći da poduzme će se razlikovati od jedne do druge jurisdikcije, ovisno o domaćem pravnom okviru. Može se raditi o samostalnom organu ili o odjelu u sklopu većeg organa vlasti/agencije, uprave. Mnogi od njih imaju ovlaštenja zamrznuti imovini, odnosno poduzeti druge mjere u duhu provođenja zakona, a većina ih nastoji objaviti podatke o rizicima i trendovima, koje mogu predstavljati vrijedan izvor informacija za profesionalne računovođe.

„Egmont grupa“ je globalna organizacija organa za financijski kriminal i ona predstavlja koristan izvor iz kog možete saznati koji od tih organa tačno pokrivaju područje na kojem djelujete i dobiti više informacija o njima.

Kontrolna lista za prijavljivanje sumnjive aktivnosti

- Pratite jednostavnu narativnu strukturu, s uvodom, glavnim dijelom i zaključkom, tačnije:
 - uvodom od jedne do dvije rečenice kojima rezimirate sumnjivu aktivnost;
 - glavnim dijelom teksta u koji ćete uvrstiti sve detalje (vidjeti u nastavku); i
 - zaključkom u kojem dajete pregled svojih narednih koraka i navodite na koji način Vas organ za financijski kriminal može kontaktirati.
- Glavni dio teksta bi trebao pratiti tri C, tj. biti jasan, koncizan i dat kronološkim redoslijedom /engl. *clear, concise, chronological*/, odnosno navoditi podatke o tome:
 - ko se bavi protuzakonitim djelovanjem koje ste prepoznali, odnosno u koje sumnjate, uključujući i prirodu i dužinu trajanja odnosa između računovođe i osumnjičenog, te sve druge poznate podatke o angažmanima, odnosno ranijim aktivnostima osumnjičenog;
 - šta je osumnjičeni napravio/pokušava napraviti da izazove sumnju i zašto smatrate da je takvo postupanje sumnjivo;
 - kada se sumnjivo djelovanje desilo. Ukoliko se radi o izoliranom događaju, potrebno je navesti tačan datum, a kod aktivnosti koja traje neko vrijeme, period u kojem se dešavala;
 - gdje je izvršeno sumnjivo djelovanje, što podrazumijeva navođenje svih identificiranih geografskih područja, subjekata, imovine i računa (vrsta i brojeva) uključenih u sumnjivu aktivnost ili povezanih s njom.
- Izbjegavajte korištenje terminologije, skraćenica i žargona koji se koriste isključivo interno u Vašem društvu.
- U ovoj fazi, nemojte prilagati nikakvu dokumentaciju kojom biste potkrijepili svoje tvrdnje.
- Čuvajte evidenciju o podnesenim prijavama na period koji je zahtjevan u Vašoj jurisdikciji. Ako taj period nije uređen domaćim propisima, period od pet (5) godina se smatra dobrom praksom.
- Nemojte obavještavati osumnjičenog da ste podnijeli prijavu. Uradite sve u svojoj moći da spriječite slučajno „dojavljivanje“ istom, jer se to u mnogim jurisdikcijama ne smatra tek neispravnim postupanjem, već bi predstavljalo i krivično djelo.

DODATNA POMOĆ

„Vodič iz primjene pristupa zasnovanog na rizicima za računovodstvenu profesiju“ *FATF*-a nudi opća uputstva a detaljnije informacije o domaćim uvjetima, uključujući primjenjive regulatorne zahtjeve, možete zatražiti od svoje profesionalne računovodstvene organizacije.

529 Fifth Avenue, New York 10017
www.ifac.org | +1 (212) 286-9344 | [@ifac](https://twitter.com/ifac) | [in](https://www.linkedin.com/company/ifac) company/ifac

www.icaew.com
[@icaew](https://twitter.com/icaew) | [in](https://www.linkedin.com/company/icaew) company/icaew

Ovo izdanje Osnove: Sprečavanje pranja novca, Dio deveti: Instrumenti za borbu, kojeg je u aprilu 2022. na engleskom jeziku objavio International Federation of Accountants, u septembru 2023. je na bosanski jezik preveo Savez računovođa, revizora i finansijskih radnika Federacije BiH (SRRiF-FBiH) i umnožava ga uz dopuštenje IFAC. Odobreni tekst svih IFAC publikacija su ona izdanja koja je IFAC objavio na engleskom jeziku. IFAC ne snosi odgovornost za ispravnost i potpunost prijevoda, niti za postupanje koje bi moglo proisteći iz njega.

Tekst na engleskom jeziku Osnove: Sprečavanje pranja novca, Dio deveti: Instrumenti za borbu © 2022. IFAC. Sva prava pridržana.

Tekst na bosanskom jeziku Osnove: Sprečavanje pranja novca, Dio deveti: Instrumenti za borbu © 2023. IFAC. Sva prava pridržana.

Izvorni naslov: Anti-Money Laundering, The Basics, Installment 9 - Tools to Fight Back (April 2022)

Obratite se na Permissions@ifac.org za dopuštenje za reprodukciju, pohranu ili prijenos ili za izradu drugih slične upotrebe ovog dokumenta